

ÇOCUK VE EKOLOJİ

Çevre Sorunları

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Sorunlarının Nedenleri

İnsan varlığının bağlı olduğu ekosistemleri tehlikeye atma, dahası yok etme gücüne sahip tek canlı türüdür. İnsan topluluklarının en büyük sorunu; ekosistemden istemlerinin, ekosistemlerin kendini onarma, kendini yenileme gücünü aşmasıdır. Miser, 2010

❖ Dünyanın bir sınırı olduğu gibi, dünyanın doğal kaynaklarının da bir sınır vardır.

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Sorunlarının Nedenleri

İklim değışikliği, çölleşme, biyolojik çeşitlilik kaybı, ormansızlaşma, ozon tabakasının tahribatı, asit yağmurları, hava, su ve toprak kirliliği, tehlikeli atıklar, deniz ve okyanus kirliliği gibi küresel çevre sorunları, siyasi sınır tanımaksızın çevrenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmakta; insanların güvenliği, sağlığı ve üretkenliği, diğer canlı türlerinin bekası ve gıda güvenliği ile su kaynakları üzerinde tehdit oluşturmaktadır. T.C. Dışışleri Bakanlığı

- ❖ Çevre kirliliği; çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etkidir. Çevre Kanunu
- ❖ Çevre sorunu ya da çevre kirlenmesi; havada, suda, toprakta, insan ve diğer canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyecek ya da bir bölgenin ya da dünyanın ekolojik dengesini bozucu etkileri bulunan biyolojik, kimyasal ve fiziksel etkiler ve eylemlerdir. Akkoyunlu Ertan, 2014

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Sorunlarının Nedenleri

Çevre sorunları, yapay çevresini oluşturmaya çalışan insanın, doğal çevre üzerinde yarattığı tüm olumsuz etkiler ile doğal kaynakların aşırı ve yanlış kullanımı ve doğal çevrenin tahribinin yanı sıra, yapay çevrenin sağlık koşullarına uygun olmayışı nedeniyle ortaya çıkan sorunlardır. Atasoy, 2005

Dr. Taşkın Taştepe

Çevre Sorunlarının Nedenleri

Çevre sorunlarının temel kaynağı; insanların alışkanlıkları, yaşam tarzları, düşünceleri, inançları, değerleri ile insan ve onun yarattığı siyasal, ekonomik, kültürel yapılardır.

- ❖ Nüfus
- ❖ Teknoloji
- ❖ İnsanın çevreyi algılayışı

Miser, 2010

Dr. Taşkın Taştepe

Nüfus

Artan nüfusun beslenme, barınma, giyinme vb. gereksinimlerinin karşılanması için, yerüstü ve yeraltı zenginliklerinin daha fazla kullanılması kaçınılmazdır. Bu kullanım oranı yeryüzü kaynaklarının kendini yenileme gücünün üstüne çıkınca kirlenme oluşmaktadır.

Ayrica nüfus artışı; gıda yetersizliğine, aşırı sıkışık bir yaşama ve sonucunda stres, bıkkınlık ve ruhsal sorunlara da yol açmaktadır.

Miser, 2010

Dr. Taşkın Taştepe

Nüfus

Nüfus artışı ile birlikte insanın yaşama alanını giderek genişleten etkinlikleri sonucunda birçok canlı türünün yaşama alanı giderek daralmakta ve hatta yok olmaktadır.

- ❖ Nüfus artışı ve kentleşme: su temini, kanalizasyon, çöp yığınları, hava kirliliği vb.

Miser, 2010

Dr. Taşkın Taştepe

Teknoloji

Teknoloji egemenlik aracıdır; insanın doğa üzerinde egemen olmasını, gereksinmelerini karşılayacak biçimde onu çekip çevirebilmesini olanaklı kılmıştır.

Miser, 2010

Dr. Taşkın Taştepe

İnsanın Çevreyi Algılayışı

Çevre sorunları doğayla kurulan yanlış ilişkilerin, yanlış ilişkiler de doğayı yanlış biçimde görmenin sonucudur.

- ❖ Dünya sınırsız kaynakların deposudur.
- ❖ İnsan dünyanın efendisidir.
- ❖ Teknoloji her şeyi çözümler.
- ❖ Azıcıkta bir şey olmaz.

Çevre Kirliliği

Çevre sorunlarının yaşam gereksinmelerinin karşılanmasını güçleştiren ya da olanaksızlaştıran engellere ilişkin sorulardır. Bu engeller çevre kirliliğidir. Kirliliğin nedenlerine, etkilerine ve giderilmesine ilişkin sorular sorulmuyorsa, bir çevre sorunundan da söz edilemez.

Etkileyen değişkene göre: fiziksel, kimyasal, biyolojik, radyoaktif kirlenme

Etkilenen değişkene göre: hava, su toprak kirliliği

Etkileyen Deęişken

- ❖ **Fiziksel kirlenme:** Çeşitli toz ve gazların havaya, fabrika atıklarının sulara karışması, verimli tarım topraklarına çöplerin boşaltılması...
- ❖ **Kimyasal kirlenme:** Toprağın tuzlanması, suyun asitlik oranının artması, hidrojen sülfürün havada sülfürik aside dönüşmesi...
- ❖ **Biyolojik kirlenme:** Kanalizasyon sularının içme suyuna karışması, gıda fabrikalarının atıklarının bırakıldığı akarsularla tarım topraklarının sulanması...
- ❖ **Radyoaktif kirlenme:** Nükleer enerji santralleri, röntgen...

Etkilenen Deęişken

- ❖ **Su kirliliği:** Evsel, endüstriyel ve tarımsal atıklar
- ❖ **Hava kirliliği:** Ozon tabakasının incelmesi, asit yağmurları, sera etkisi, gürültü
- ❖ **Toprak kirliliği:** Erozyon, çöp/çöplükler, çoraklaşma, toprağın tarım dışı amaçlarla kullanımı, ormansızlaşma, aşırı otlatma, pestisitler

Kaynaklar

- ❖ *Akkoyunlu Ertan, K. (2014). Çevre etiği üzerine değerlendirmeler. H. Reyhan, A. Mutlu, H. H. Doğan, A. S. Reyhan (Ed.), Sosyal çevre bilimleri içinde (s. 95-118). Ankara: Siyasal Kitabevi.*
- ❖ *Atasoy, E. (2005). Çevre için eğitim: İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma, Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.*
- ❖ *Çevre Kanunu - <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2872.pdf>*
- ❖ *Miser, R. (2010). Çevre eğitimi. Ankara: Ankara Üniversitesi EBF - MD Yayını.*
- ❖ *T.C. Dışişleri Bakanlığı - http://www.mfa.gov.tr/i_temel-cevre-sorunlari.tr.mfa*
- ❖ *TÜKÇEV - <http://www.tukcev.org.tr/cevre-sorunlari>*

Dr. Taşkın Taştepe

ÇOCUK VE EKOLOJİ

Çevre Sorunları

Dr. Taşkın Taştepe